

Viktig melding om frilanstolker som har hatt tilleggsavtale med NAV

Bakgrunn

NAV har frem til sommeren 2022 inngått særskilte avtaler om tolking på utdanningssted eller arbeidssted, hvor en eller flere frilanstolker følger den samme tolkebrukeren over en lengre periode. Disse såkalte «tilleggsavtalene» har vært inngått med frilanstolker for å dekke døve og hørselshemmedes behov for tolk i utdanning og arbeid. Avtalene har vært inngått for en lengre periode om gangen, for eksempel et semester.

Sivilombudet har foretatt en vurdering i en enkeltsak om den arbeidsrettslige status for en frilanstolk som har hatt slik avtale. Ifølge Sivilombudet var denne var å regne som en arbeidsavtale og ikke en oppdragsavtale. NAV anser at vurderingen kan være prinsipiell til også å gjelde andre tolker med tilsvarende avtaler, både innen utdanning og arbeid.

Saken har reist mange juridisk kompliserte problemstillinger som NAV har brukt lang tid på å vurdere.

NAV har besluttet å la Sivilombudets vurdering også gjelde andre tolker som har hatt tilsvarende avtaler med NAV. Det vil nå bli satt i gang en del tiltak som følge av vurderingen fra Sivilombudet.

Feriepenger

Mange frilanstolker som har hatt tilleggsavtale har rett til feriepenger av honoraret de har mottatt i forbindelse med tilleggsavtalen. Generelle foreldelsesregler avgjør hvem som får feriepenger. De som får feriepenger får også forsinkelsesrenter av disse. Tolkene som får utbetalt feriepenger og forsinkelsesrenter av dette vil få en personlig henvendelse fra NAV og vil få dette utbetalt i mars for avtaler 2019 til 2022. De av disse tolkene som også har krav lenger tilbake i tid vil bli kontaktet etter hvert som NAV kartlegger historikken på den enkelte.

Når man «omklassifiserer» en frilanstolk fra oppdragstaker til arbeidstaker, har vedkommende krav på feriepenger av det vederlaget tolken har mottatt fra NAV i den perioden vedkommende var å regne som arbeidstaker, altså for timene vedkommende ble betalt for i «tilleggsavtalen». Eventuelle andre oppdrag i samme periode inngår ikke i feriepengegrunnlaget.

Vi har vurdert om NAV-tolkenes ansettelsesforhold kan anses som avbrutt hver sommer eller i andre kortere avbrudd, slik at kravene dermed forfalt. Vår vurdering er imidlertid at dette vil bli ansett som sammenhengende ansettelsesforhold, som ikke er avbrutt hver sommer/ved kortere avbrudd. Konsekvensen av dette er at feriepengekravene kan gå langt tilbake i tid for dem som har hatt flere tilleggsavtaler rett etter hverandre.

Tolkene som får utbetalt feriepenger og forsinkelsesrenter av dette vil få en personlig henvendelse fra NAV.

Det er ikke slik at alle som på et tidspunkt har hatt tilleggsavtale har krav på å få utbetalt feriepenger. Rett til en slik ytelse er knyttet til generelle foreldelsesregler.

Den alminnelige foreldelsesfrist er 3 år. Normalt sett blir foreldelsesfristen avbrutt når det tas rettslig skritt for å inndrive et krav. NAV gikk den 31. mai 2022 ut med informasjon til alle frilanstolker om at

dem dette berører vil bli kontaktet og at de ikke trenger å fremme krav. Denne datoen blir dermed et naturlig stoppunkt, eller et såkalt fristavbrytende tidspunkt.

Generelt forfaller krav når avtaleforholdet opphører og derfra løper det en frist for å fremsette eventuelle krav. Utfallet for den enkelte frilanstolk med tilleggsavtale avhenger av når de hadde den siste avtalen og om de har hatt avtalefrie perioder (avbrudd). Det vil derfor oppstå ulike situasjoner for tolker som har hatt «tilleggsavtale»:

1. Noen frilanstolker har hatt sammenhengende oppdrag ved at de hvert halvår har inngått nye tilleggsavtaler, helt frem til NAV avvirket ordningen med tilleggsavtaler våren 2022. Oppdragene regnes som sammenhengende når de kun er avbrutt av vanlig ferietid. I disse tilfellene forfalt feriepengekravet på det tidspunktet tilleggsavtalene ble avvirket. Fra dette tidspunktet løper tre års foreldelsesfrist. Siden avviklingen av tilleggsavtalene for disse tolkene ligger mindre enn tre år tilbake i tid, regnet fra 31. mai 2022, er ingen av disse feriepengekravene foreldet. Disse tolkene har dermed krav på etterbetaling av feriepenger helt tilbake til det tidspunktet de inngikk de første avtalene om å utføre slike tolkeoppdrag. Dette kan f.eks være fem år tilbake i tid.
2. Andre frilanstolker har avsluttet tilleggsavtaler på et tidligere tidspunkt, før tilleggsavtalene ble avvirket vår/sommer 2022. Feriepengekravene for disse tolkene forfalt da de avsluttet tilleggsavtalen. Hvis dette ligger mer enn tre år tilbake i tid, regnet fra 31. mai 2022, er kravet foreldet.
3. Enkelte frilanstolker har hatt langvarige avbrekk mellom periodene med tilleggsavtaler, hvor avbrekkene var mer enn vanlig ferietid. Feriepengekravet forfalt da til betaling da avbrekket skjedde. Hvis avbrekket skjedde for mer enn tre år siden, regnet fra 31. mai 2022, er feriepengekravet for arbeid som ble utført før avbrekket foreldet. Hvis de senere har inngått ny tilleggsavtale og denne avtalen for eksempel opphørte i 2020, har de krav på feriepenger for den siste avtalen.

Forsinkelsesrenter

De tolkene som har krav på etterbetaling av feriepenger, har også krav på forsinkelsesrenter. Forsinkelsesrenter skal beregnes fra det tidspunktet den enkeltes siste tilleggsavtale opphørte.

Pensjonspoeng

Når man «omklassifiserer» en frilanstolk fra oppdragstaker til arbeidstaker, har vedkommende krav på å bli meldt inn i statens pensjonsordning og dermed ha rett til pensjon fremover i tid. Detaljer her og nærmere vilkår for etter-innmelding må NAV avklare med Statens pensjonskasse. NAV vil komme tilbake med mer informasjon om dette.

Ansettelse

NAV vil tilby fast stilling til frilanstolker som har hatt tilleggsavtale høsten 2021 og/eller våren 2022. De enkelte vil bli kontaktet av den lokale hjelpemiddelsentralen innen utgangen av februar. Øvrige frilanstolker som har hatt slik avtale lenger tilbake i tid, vil ikke få tilbud om ansettelse.

Det at frilanstolker med tilleggsavtale kan ha vært å anse som arbeidstakere i avtaleperioden medfører at noen av disse sannsynligvis har krav på ansettelse i NAV, dersom de hadde fremmet et slikt krav. Til informasjon har ingen frilanstolker fremmet krav om fast ansettelse.

Det er viktig for NAV at de tolkene som kan ha et rettslig krav om ansettelse behandles på en ryddig måte. Etter en helhetsvurdering har NAV besluttet å tilby fast stilling til de tolkene som hadde tilleggsavtale høsten 2021 og/eller våren 2022.

Det er etter vår vurdering ikke slik at alle som på et tidspunkt har hatt tilleggsavtale har krav på fast ansettelse dersom de hadde fremmet et slikt krav. Rett til ansettelse foreldes ikke etter generelle regler om foreldelse, men retten må sees opp imot tiden som har gått siden de avsluttet sitt avtaleforhold. Det er ingen lovfestede tidsfrister som knytter seg til rett til ansettelse, avgjørelser må derfor bero på skjønnsmessige vurderinger. Når NAV nå setter grensen for å tilby stillinger til dem som hadde avtale høsten 2021 og/eller våren 2022, er dette basert på vurderingen om at disse muligens ville hatt en rett til fast ansettelse dersom de hadde fremmet krav.

De tolkene som tilbys fast stilling og takker ja til dette, har krav på en stillingsprosent som samsvarer med den stillingsprosent de faktisk har arbeidet relatert til tilleggsavtalen. Det kan ikke rundes opp eller ned. Det vil variere noe, men de fleste tolkene har hatt en avtale som tilsvarer en full stilling.

25 timer pr uke regnes som en full stilling, da hver tolketime inkluderer en halv time forberedelse. Altså vil en full arbeidsuke for en tolk regnes ut ifra 25 timers tolking (som en del av avtalen), i tillegg til 12,5 timers forberedelse, altså til sammen 37,5 timers uke.

De tolkene som har hatt færre enn 25 timers tolking pr uke, vil få tilbud om stillingsprosent ut ifra sitt timeantall, basert på at 25 timers uke regnes som en full uke.

Tolkene tilbys fast stilling i det området hvor tilleggsavtalen gjaldt.

De tolkene som tilbys fast stilling vil få en personlig henvendelse fra NAV om dette.

Generelt

NAV har tatt Sivilombudets vurdering i en enkeltsak til følge, og vurderer at enkeltsaken kan være prinsipiell til også å gjelde andre frilanstolker som har hatt samme type avtale. Fordi dette sakskomplekset inneholder skjønnsmessige og til dels vanskelige grensedragninger, har NAV brukt lang tid på å vurdere saken. Dette beklager vi.

NAV sitt hovedfokus ved bruk av tilleggsavtaler har vært å gi en god og forutsigbar tolketjeneste for tolkebrukere i utdanningssituasjonen og i arbeid. Samtidig har bruk av tilleggsavtaler vært oppfattet som et gode for frilanstolkene som har inngått disse. I denne situasjonen har ikke NAV rettet tilstrekkelig oppmerksomhet mot de arbeidsrettslige forholdene som oppstår ved bruk av slike avtaler.

NAV avsluttet sin praksis med slike avtaler før sommeren 2022.

Vi er glade for at vi kan ansette flere tolker i NAV Hjelpemidler og tilrettelegging, slik at vi får et styrket fagmiljø og et mer forutsigbart tolketilbud til beste for bruker.

Samtidig vurderer vi at det fortsatt er behov for å benytte frilanstolker til å dekke behovet for tolketjenester for døve, hørselshemmede og døvblinde.

Det arbeides med å se på andre anskaffelsesmodeller enn dagens modell for kjøp av tolketjenester til døve, hørselshemmede og døvblinde. I dette arbeidet vil direktoratet involvere organisasjonene som representerer frilanstolkene.